

Inhoudsopgave

Voorwoord	8
Deel I Kernbegrippen	13
Hoofdstuk 1 Waar hebben we het over?	14
1.1 Inleiding	14
1.2 Levensbeschouwing als raamwerk voor het leven	14
1.3 Het Nederlandse levensbeschouwelijke raamwerk	19
1.4 De noodzaak van levensbeschouwing in het onderwijs	26
1.5 Een pleidooi uit de praktijk	28
1.6 Vooruitblik	28
Hoofdstuk 2 'Levensbeschouwing? Wij doen niet aan godsdienst!'	30
2.1 Inleiding	30
2.2 Ter voorkoming van spraakverwarring	30
2.3 Levensbeschouwing	31
2.3 Over de hond en de poedel	32
2.4 Religie – een lastig en veelkleurig begrip	33
2.5 Verschillen en overeenkomsten tussen levensbeschouwing en godsdienst	40
2.6 Korte samenvatting en vooruitblik	41
Hoofdstuk 3 Ervaring als basis van godsdienstige overtuigingen	43
3.1 Inleiding	43
3.2 Levenservaringen en onze idealen	43
3.3 Levensvragen: een tweede spoor naar levensbeschouwing	54
3.4 Afsluitende opmerkingen	67
Hoofdstuk 4 Religie onder kritiek	69
4.1 Inleiding	69
4.2 Denken of niet denken – dat is de kwestie!	69
4.3 Godsdienst: afschaffen die handel!	72
4.4 Excurs: een experiment met een onaangename boodschap	76
4.5 Hoe het ook anders kan: een atheïstisch pleidooi voor religie	79
4.6 Conclusie en vooruitblik	81
Deel II Ontwikkelingen in de christelijke traditie	83
Hoofdstuk 5 Shoppen op de reli-markt	84
5.1 Inleiding bij deel 2	84
5.2 De levensbeschouwelijke markt: een veelzeggende metafoor	84
5.3 Van monopolie naar pluriformiteit	85
Intermezzo 1 Het wonder van de tweede taal	90

Hoofdstuk 6 Christelijk geloof in soorten en maten – een selectie	94
6.1 Inleiding	94
6.2 In gesprek over geloven	95
6.3 Geloven in schoonheid en de oerkracht van het leven	95
6.4 Geloven is van God los zijn	99
6.5 Geloof als zeker weten	102
6.6 De essentiële verschillen tussen de drie geloofsvisies	105
Intermezzo 2 Over geloven	108
Hoofdstuk 7 God en Jezus – een paar apart!	115
7.1 Inleiding	115
7.2 Welk godsbeeld wil jij kinderen meegeven?	115
7.3 Enkele uitgangspunten bij het spreken over God	120
7.4 Enkele filosofische bespiegelingen over God	129
7.5 Conclusie en consequenties	131
7.6 Beelden over Jezus	131
7.7 Jezus in de moderne kunst	135
7.8 Afsluitend: mogelijkheden van geloofspluriformiteit	138
Intermezzo 3 Transformatie	141
Deel III Wat heeft het christendom te bieden?	147
Deel III A Verhalen	149
Hoofdstuk 8 De Bijbel, een oud boek in een nieuwe tijd	150
8.1 Een drieluik over de Bijbel	150
8.2 Over de kloof tussen de Bijbel en onze cultuur	150
8.3 De wetenschappelijke en de godsdienstige optiek	151
8.4 De Bijbel nader bekeken vanuit letterlijke en historisch-kritische visie	153
8.5 Het Oude Testament – inleidende opmerkingen	159
8.6 Het Nieuwe Testament	162
8.7 De verhouding tussen het Oude en Nieuwe Testament	164
Intermezzo 4 Wat betekent het?	168
Hoofdstuk 9 Het Oude Testament – een boek over God of over de mens?	178
9.1 Inleiding	178
9.2 De joodse uitleg van de Bijbel	178
9.3 Het begin	179
9.4 Het vervolg	181
9.5 Een vraag en een verhaal	182
9.6 De toekomst tegemoet: Jakobs gevecht met God	183
9.7 Verder op pad: door de woestijn naar de vrijheid	185
9.8 De vrijheid nader ingevuld	188

9.9	<i>De verandering van deze wereld</i>	190
9.10	<i>Afsluitend</i>	191
Hoofdstuk 10 Het Nieuwe Testament – Jezus als venster op God		195
10.1	<i>Inleiding</i>	195
10.2	<i>Christus en Messias als 'namen' van Jezus</i>	196
10.3	<i>Het Nieuwe Testament: een betrouwbare biografie van Jezus?</i>	196
10.4	<i>Het Koninkrijk van God</i>	198
10.5	<i>Het Koninkrijk van God volgens Jezus</i>	200
10.6	<i>Genezingsverhalen en geloof</i>	219
10.7	<i>Afsluitend</i>	220
Deel III B Symbolen		223
Hoofdstuk 11 Symbolen geven te denken		224
11.1	<i>Inleiding</i>	224
11.2	<i>Wat zijn symbolen?</i>	224
11.3	<i>Categorieën van symbolen</i>	226
11.4	<i>Wat doen symbolen?</i>	232
11.5	<i>Symbolen uit de christelijke traditie</i>	233
11.6	<i>De meerwaarde van symbolen</i>	244
11.7	<i>Met symbolen de klas in</i>	245
11.8	<i>Afsluitend</i>	247
Deel III C Feesten en rituelen		249
Hoofdstuk 12 Het leven Vieren		250
12.1	<i>Inleiding</i>	250
12.2	<i>De zin van het vieren</i>	250
12.4	<i>Kerst</i>	253
12.5	<i>Pasen</i>	259
12.6	<i>Hemelvaart en Pinksteren</i>	265
12.7	<i>Afsluitend</i>	274
Deel III D Over goed en kwaad		277
Hoofdstuk 13 Waarden en normen – cliché of kompas?		278
13.1	<i>Inleiding</i>	278
13.2	<i>Waarden en normen: twee aparte begrippen</i>	278
13.3	<i>Moreel of non-moreel</i>	284
13.4	<i>Het begrip moraal nader uitgewerkt</i>	288
13.5	<i>Over de culturele bepaaldheid van waarden en normen</i>	291
13.6	<i>Morele dilemma's</i>	294
13.7	<i>Drie ethische theorieën</i>	297
13.8	<i>Afsluitend</i>	303

Hoofdstuk 14 De christelijke moraal	305
14.1 <i>Inleiding</i>	305
14.2 <i>Godsdienst en ethiek</i>	305
14.3 <i>Het dubbele beeld van de christelijke moraal</i>	307
14.4 <i>De christelijke moraal</i>	309
14.5 <i>Afsluitend</i>	326
Nawoord	328
Gebruikte literatuur	331